

L'ENIGMA DI LEA

BENET CASABLANCAS

Òpera en tres parts. Text de Rafael Argullol

Gran Teatre del Liceu. Temporada 2018/19

9 de febrer (estrena absoluta): 18.00 h.

10 de febrer: 17.00 h.

12 i 13 de febrer: 20.00 h.

Durada total aproximada: 1h 45min.

Direcció musical Josep Pons

Direcció d'escena Carme Portaceli

Coreografia Ferran Carvajal

Escenografia Paco Azorín

Vestuari Antonio Belart

Il·luminació Ignasi Camprodon

Videocreació Miquel Àngel Raió

Assistència a la direcció d'escena Ricard Soler

Segona assistència a la direcció d'escena Anna Crespo

Assistència de l'escenografia Alessandro Arcangeli

Assistència del vestuari Maria Albadalejo

Nova producció Gran Teatre del Liceu
Orquestra Simfònica i Cor del Gran Teatre del Liceu

Direcció del Cor Conxita Garcia

Concertino Liviu Morna

Assistència a la direcció musical Jordi Francès

Assistència a l'edició musical Esteve Palet

Assistents musicals Véronique Werklé, Jordi Torrent i Jaume Tribó

Traductors del text original a l'italià María Isabel Fernández i Ivonne
Lucilla Simonetta Grimaldi

Lea

Allison Cook

Ram, el sonàmbul

José Antonio López

Primera dama de la frontera

Sara Blanch

Segona dama de la frontera

Anaïs Masllorens

Tercera dama de la frontera

Marta Infante

Millebocche, vigilant

Sonia de Munck

Millebocche, vigilant

Felipe Bou

Dr. Schicksal, antic amo d'un circ i psicòleg

Xavier Sabata

Michele, artista

David Alegret

Lorenzo, artista

Antonio Lozano

Augusto, artista

Juan Noval-Moro

Sessió informativa

Tres quarts d'hora abans de l'inici de totes les funcions, al Foyer té lloc una sessió formativa gratuïta amb la informació bàsica de l'òpera així com un resum argumental.

Retransmissions

Catalunya Música: Dimarts 12 de febrer (directe)

L'ENIGMA DI LEA

Compositor

Benet Casablanca (1956) és un dels compositors catalans més destacats de la seva generació, amb un ampli reconeixement internacional que l'ha dut a estrenar obres a diversos països europeus i del continent americà, a més del Japó. Així mateix, moltes de les seves composicions han estat enregistrades i distribuïdes discogràficament arreu del món.

Format a Barcelona i Viena, va ser deixeble, entre d'altres, de Friedrich Cerha i de Karl-Heinz Füssl. Paral·lelament a la formació musical, es va llicenciar en filosofia a la Universitat Autònoma de Barcelona, on va obtenir el grau de doctor amb una tesi sobre l'humor en la música, publicada l'any 2000.

La seva obra, compromesa amb l'experimentació i l'avantguarda, ha buscat sempre l'equilibri entre la modernitat i el record de la música entesa des del rigor i la força de l'expressió. I sempre amb estructures reconeixibles a l'interior de compassos sempre pensats i escrits en funció de la coherència interna. Això l'ha dut a escriure per a formes i gèneres diversos i en terrenys tan variats com la música de cambra, simfònica i instrumental. Amb *Set escenes de 'Hamlet'* (1989), Casablanca va aproximar-se a la música teatral, tot i que *L'enigma di Lea* és la seva primera òpera.

A la tasca de compositor de Benet Casablanca, cal afegir-hi la crítica i la docència, amb classes impartides a diverses universitats i conservatoris, entre d'altres el Conservatori Superior de Música del Liceu, del qual és director acadèmic.

Entre els molts reconeixements que ha rebut al llarg de la seva carrera, cal destacar el Premi Nacional de Música de la Generalitat de Catalunya (2007) i el del Ministerio de Educación, Cultura y Deportes (2013).

Text

L'enigma di Lea, originalment en castellà i després traduït a l'italià, es deu a la ploma de Rafael Argullol (Barcelona, 1949), escriptor i catedràtic d'Estètica i Teoria de les Arts a la Universitat Pompeu Fabra de Barcelona.

Autor, entre d'altres, dels assaigs *La atracci3n del abismo*, *El h3roe y el 3nico*, *El fin del mundo como obra de arte* i *Maldita perfecci3n*. *Escritos sobre el sacrificio y la celebraci3n de la belleza*, Argullol tamb3 t3 una s3lida obra narrativa i po3tica, que l'ha dut a obtenir diversos premis i distincions, entre d'altres el Premi Nadal o el Ciutat de Barcelona.

El text de l'3pera, de caire simbolista, tradueix una de les constants en l'obra liter3ria de l'autor, centrada en la recerca de la bellesa com a absolut, a partir de l'est3tica inherent al Romanticisme europeu i amb resson3ncies evidents del *Faust* de Goethe.

SOBRE LA PRODUCCIÓ

Carme Portaceli, directora d'escena

Durant segles hem vist com la visió de «la dona» ha estat creada des de la projecció dels desitjos i la necessitat dels homes, que eren els que decidien el nostre món segons les seves necessitats econòmiques i, per tant, ètiques. La creació d'aquest univers seu era en l'òptica de totes les coses, de tots els éssers humans i dels seus rols dins d'aquest món creat a «la seva imatge i semblança».

L'enigma di Lea parla d'això. Una dona ha estat violada per un «ésser superior» i, a partir d'aquest moment, caminarà errant per l'univers, víctima dels seus sentits i desposseïda de la raó. Tots els homes «l'admiraran i en tindran por» i voldran posseir-la per posseir així aquest secret que ella té dins seu. Només té la meitat d'un ésser humà, la part dels sentits; li mancarà, doncs, l'altra, la de la raó.

Un home, Ram, per haver intentat posseir la Mort, serà castigat a ser cec i a no sentir, només serà raó, convertit així en un gel incapaç de sentir ni amor, ni empatia, ni desig...; no hi veu, no enuma; no sent res. Només posseeix, també com Lea, la meitat del seu ésser.

Situo el primer acte d'aquest text en el futur, tot creant un món distòpic, referència visual per a qualsevol europeu del segle XXI. Un món uniforme, on tothom pensa igual, vesteix igual, com si es pertanyés a una secta de la qual, si en surts, ets un *outsider* immediatament i has de ser castigat i «uniformitzat». Un món de terror.

El segon i tercer actes tornen enrere, als nostres dies, a una mena de «manicomi» on hi ha els *outsiders* que han de ser tractats per ser com tothom. L'essència del món distòpic ja existia al nostre present.

Aquí hi ha una dona, Lea, i un home, Ram, que han estat castigats negant-los la meitat de la seva condició humana: la raó i els sentits, respectivament. En aquest manicomi, un

metge/domador, el Dr. Schicksal, serà una mena de mestre de cerimònies d'un joc en el qual es podrien arribar a ajuntar els dos mons, però la imposició de la «uniformització» no permetrà que això s'esdevingui. Només amb la seva unió, amb la unió del Yin i el Yan, del femení i el masculí, de la llum i la foscor..., només amb aquesta unió aconseguirem destruir el futur terrible que hem vist a la primera part.

I potser amb el seu vagareig, Lea ho podria aconseguir...

La música de Benet Casablanca i el text de Rafael Argullol ajuden a endinsar-nos en aquest món que expliquem amb una precisió enorme des de l'escenari.

Vull agrair que m'hagin prestat durant un temps el seu cor. Comptem amb aquest càsting de luxe, de primera, encapçalat per Allison Cook, una actriu exigent i brutal i una cantant que se't fica a l'ànima. I José Antonio López, i Xavier Sabata, Sonia de Munck, Felipe Bou, Sara Blanch, Anaïs Masllorens, Marta Infante, David Alegret, Antonio Lozano, Juan Noval-Moro, i tot el Cor. Uns i unes grans intèrprets que t'arriben al cor en aquesta tasca tan difícil que és cantar i actuar al mateix temps i que sempre han estat disposats a fer tot el que els demanava, per complicat que fos.

I, òbviament, vull agrair el lliurament i el talent de tot el meu equip, Paco, Ferran, Ricard, Antonio, Ignasi, Anna, María, Alessandro... Gràcies.

I, per descomptat, a l'equip meravellós i professional del Liceu, des dels tècnics fins a la Direcció. Moltes gràcies.

I ara, el més important, que us arribi a abduir el que passa a l'escenari, que no en pugueu treure els ulls tota la estona que dura l'espectacle.

‘L’ENIGMA DI LEA’: UN CONTE MÍTIC

Rafael Argullol, escriptor i filòsof

L’enigma di Lea, l’òpera que hem construït Benet Casablanca i jo, és el fruit d’una estreta col·laboració entre tots dos que es va iniciar fa uns anys. El 2011 Benet Casablanca, amb el qual m’unia, a més d’una sòlida amistat, una notable complicitat intel·lectual, em va proposar que féssim una òpera conjuntament. Era una idea seductora però plena de dificultats. Al principi Benet havia pensat que podíem basar-nos en alguns dels meus llibres, però després de rumiar-hi uns dies em vaig inclinar per escriure un text completament nou sobre el qual es compondria la música. De seguida ens vam posar d’acord i també **vam acordar que literatura i música es relacionessin en un pla d’estricta igualtat, tot recuperant l’esperit amb què va aparèixer l’òpera amb Claudio Monteverdi i, encara més enllà, el del mateix teatre grec.** Per tant, jo no escriuria un «llibret» ni combinaria un conjunt de fragments textuais –tal com s’esdevé sovint a l’òpera contemporània–, sinó que tractaria de desenvolupar una història argumental sencera.

Així va sorgir el text de *L’enigma di Lea*. Les condicions d’escriptura d’aquest text van ser per a mi molt diferents de qualsevol altre text que hagués escrit, perquè acompanyant les paraules havia de pensar en els hipotètics sons amb què es fusionarien. Va ser un experiment sorprenent i gratificant. Quan vaig tenir una primera versió del text em vaig reunir amb Benet Casablanca en múltiples ocasions i vam explorar junts les possibilitats musicals de la història que jo havia concebut. Aquestes trobades em van resultar un gran aprenentatge, perquè el meu interlocutor em va introduir en dificultats i potencialitats que jo, com a escriptor, no intuïa. Vull pensar que, paral·lelament, ell també va descobrir facetes que, com a compositor, desconeixia. La meua primera versió de *L’enigma di Lea* es va anar ajustant mitjançant les nostres diverses reunions fins a arribar al text definitiu que havia de servir de base per a la composició musical. Després del meu primer moviment literari, era el torn de Benet Casablanca, tot i que la veritat és que durant el llarg període de la composició musical vam intercanviar opinions ben sovint.

Des d’un principi vaig considerar per a mi mateix *L’enigma di Lea* com un conte mític. Amb això volia expressar que es tractava d’una història en què realitat i mite tenien una tal intimitat que arribaven a confondre’s totalment. **Aquesta història és, fonamentalment, una història d’amor i alhora la història d’un secret.** La portadora d’aquest secret, Lea, és una dona que, després de ser sotmesa a circumstàncies excepcionals, convertida en protagonista absoluta, deambula per

l'espai i el temps, pels països i pels segles, naufraga en la seva existència i posseïda per una passió gairebé impossible de canalitzar.

El primer acte de *L'enigma di Lea* s'esdevé en un escenari indeterminat cronològicament. El desencadenant és la violenta possessió de Lea i l'inici del seu vagareig pel món. Des del primer moment la dona és acompanyada i vigilada per dos guardians, Milleocchi (Milulls) i Millebocche (Milboques), que seran els encarregats de fer-li avinent tothora la seva condició de dependència. Aparentment Lea és lliure d'anar per on vulgui i d'actuar com li plagui, però de fet és una presonera encerclada per una vigilància totalitària. Tots els seus actes són espïats i no té gens d'intimitat. Durant el seu bandejament, Lea es troba amb Ram, el segon protagonista de l'obra, un home que també viu errant, marcat com Lea per un estigma. Tots dos protagonistes descobreixen les afinitats que els uneixen, però aquesta atracció mútua és avortada per la intervenció de Milleocchi i Millebocche, que proclamen la impossibilitat d'estimar que determina el camí de Lea. Cap al final del primer acte, en un paisatge de frontera, apareixen de sobte les tres dames de la frontera, missatgeres de la llum en un territori desolat i ombrívol per a la condició humana. Prèviament un cor d'homes ha cantat la situació de Lea i les vicissituds que comporta el seu secret.

Al segon acte de *L'enigma di Lea* l'acció es trasllada al nostre present. Lea està reclosa en una institució singular, destinada, pel que sembla, a la tutela d'éssers esgarriats i marginals. Un cor mixt de zeladors psicòlegs s'encarrega de descriure l'estat de Lea i el tarannà del centre que l'acull. A l'argument esdevé rellevant el paper del director del centre, el Dr. Schicksal, antic propietari d'un circ i a hores d'ara rector i ideòleg de la institució. El Dr. Schicksal (o Dr. Destí, en la traducció de l'alemany) és un personatge grotesc i ampul·lós per igual. Gràcies a la seva actuació, el que és tràgic esdevé còmic, i a l'inrevés; patrocina jocs que duen a terme els reclusos. En un d'aquests jocs, tres escultors tenors han de mirar de seduir Lea per aconseguir-ne el secret i, d'aquesta manera, la possibilitat de fer una obra perfecta. Mitjançant tres intervencions successives, els escultors tenors Michele, Lorenzo i Augusto canten l'amor virginal, l'amor místic i l'amor sexual. Però són rebutjats per Lea, que només para atenció a un altre reclus, un que es mou com un somnàmbul: és Ram, de fet, que ha reaparegut en la història. Milleocchi i Millebocche es mantenen a l'aguait tota l'estona, mentre que el Dr. Schicksal presencia, divertit, la representació.

El tercer acte passa al jardí de la institució. Lea i Ram, ja havent-se reconegut mútuament, culminen la història d'amor iniciada al primer acte malgrat l'oposició continuada de Milleocchi i

Millebocche. Lea cedeix el seu secret a canvi que Ram, un home mutilat sensorialment, recuperi la seva capacitat sensitiva. També reapareixen les tres dames de la frontera, pupil·les de la institució que regenta el Dr. Schicksal. Aquestes tres dames, portaveus d'un humanisme antitotalitari, defensen que fins en temps foscos els éssers humans han de gaudir d'una nova oportunitat. Un cor d'espectadors s'hi mostra escèptic i perplex, i no ho creu possible. L'obra acaba en una atmosfera de clarobscur amb Lea novament sola, com al principi, però posseïdora de l'experiència iniciàtica que ha viscut.

RESUM ARGUMENTAL

PART I

Ball de Lea i violació divina¹

Època: mítica. Lea balla una dansa estàtica que es converteix en un moviment espasmòdic de possessió. De sobte, la noia cau fulminada i és coberta per un núvol de foscor. Lea llança un crit esfereïdor seguit d'un panteix i un silenci. Lea té una visió d'allò que és la immortalitat i es converteix així en aquella que en posseeix el secret. A continuació, i obsessivament, Lea canta la paraula «abboeh».²

Cor de sacerdots

L'entrada dels sacerdots precedeix la manifestació de la llegenda del secret, la proclamació del càstig de Lea per haver-se creuat amb les entranyes de Déu i l'emergència dels dos vigilants, Milulls [Milleocchi] i Milboques [Millebocche].³ Aquests vetllaran perquè Lea no desveli el secret i la jutjaran amb calúmnies i injúries.

Vagareig de Lea⁴

Milleocchi i Millebocche acusen Lea i li recorden que és una possessió de Déu o una criatura per al plaer diví i que no ha de desvelar mai el secret. Enfollida, Lea emet continus «abboeh» i dialoga amb els vigilants, els quals, abans d'allunyar-se, l'adverteixen: «Mai no estimaràs, Lea, perquè ets la puta de Déu».

Entrada de les tres dames de la frontera

L'espai esdevé un territori de frontera: un penya-segat, un llac, el mar. Les tres dames de la frontera envolten Lea i ballen al seu voltant,⁵ i li anuncien que ha arribat al límit final del món on tot es confronta de manera inevitable i que trobarà Ram, el Somnàmbul.

Trobada de Lea i Ram

Lea s'apropa a Ram i l'interroga. El Somnàmbul revela un somni en el qual espiava una dama despullada –la Mort– banyant-se en un riu.⁶ Després va arribar a una ciutat alliberada de la Mort i en la qual la vellesa havia deixat d'existir. Ara Ram ignora si viu despert o en un somni i camina sense descans: «He renunciat als sentits però tot és penombra». El càstig de Ram és ara ser gel i pura raó. Lea s'identifica amb la seva pròpia història i, quasi abraçant-se al seu cos, promet a Ram de rompre el gel amb el foc que la crema. Millebocche i Milleocchi interrompen

bruscament Lea i la cominen a continuar. Lea és arrossegada fora de l'escenari per Millebocche i Milleocchi i les tres dames de la frontera repeteixen la paraula «Finisterre». Les ombres ballen des del capdamunt del penya-segat.

PART II⁷

Al pati de la Institució Outsiders

Època: any 2019. Lea es troba tancada en un lloc urbà, suburbial i desolat, al costat d'uns individus marginats, entre els quals destaca un home aparentment cec. Milleocchi i Millebocche vigilien com a zeladors-psicòlegs.

Cor de guardians filantrops

Al pati de la Institució, els guardians filantrops s'autodefineixen com a éssers mig policies mig psicòlegs al servei dels interns, «nàufrags de la vida, criatures perdudes buscant allò que mai no troben».

Entrada del Dr. Schicksal

El Dr. Schicksal, antic amo d'un circ, és el psicòleg principal de la Institució, que narra la història de Lea, portadora d'un secret, i a la qual se li apropen els homes, que tremolen de por quan hi són davant. Diversos artistes li han demanat la cessió del seu secret, entre ells tres dels quals Schicksal s'afanya a explicar-ne la història.⁸

Guinyol burlesc

Els tres artistes (Michele, Lorenzo i Augusto) apareixen al costat de Lea disposats a captar el seu rostre sota les tres formes de l'amor: virginal, místic i sexual. Milleocchi i Millebocche recorden a la noia a qui pertany, però el Dr. Schicksal els fa fora. Michele, Lorenzo i Augusto canten la bellesa de Lea, que es mostra esmunyedissa en la seva dansa.⁹

La màgia del Dr. Schicksal

El Dr. Schicksal i el cor s'alternen en una representació espectral i paròdica. Schicksal es vanta d'haver estat el fundador del circ més antic¹⁰ i del destí dels homes. Després afirma que Lea no lliurarà a cap artista la clau del seu secret, malgrat que la noia ha mostrat sentir debilitat per Ram, el Somnàmbul. Aquest apareix i confessa el cop dur que ha suposat l'aparició de Lea. El Dr. Schicksal ha embreixat Ram, «per tal que hi vegi sense veure-hi i, despert, dormi, tot explicant un relat incomprensible».

Interludi orquestral

PART III¹¹

Al jardí de la Institució

Època: any 2019. Els reclusos han desaparegut, excepte Lea i Ram, el Somnàmbul, el qual desitja que Lea posi per a ell, que sigui la seva model per tornar a mirar, malgrat que confessa: «Alguna cosa em va llevar els sentits», sense els quals no pot comprendre, més enllà de la maledicció que se li abraona al damunt.¹² Ara Ram vol esculpir Lea sense cisell i sense ulls. Ella comença a ballar al voltant del Somnàmbul, fins a tocar el seu cos. Milleocchi i Millebocche intenten atrapar Lea, però les tres dames de la frontera aconseguen mantenir-los allunyats.

Escena eròtica de Lea i Ram

Lea i Ram fan l'amor en una relació simètrica a la possessió de Déu del principi. Lea renuncia al seu secret a canvi que el Somnàmbul torni a sentir.¹³

Prodigi

Prodigi i miracle de l'amor en combinació amb la visió immortal. Reparició de les tres dames de la frontera. Milleocchi i Millebocche cauen fulminats i desapareixen.

Cor d'espectadors

Vestits de carrer, els espectadors declaren el seu desig d'impedir que Lea i Ram aconseguen el seu propòsit: «Les nostres existències són vulgars [...] i no hem d'atjar la vana sospita que una vida d'un altre tipus hauria pogut ser possible [...] perquè ens tranquil·litza que els homes siguin titelles en un guinyol fantasmal».¹⁴ De seguida demanen al Dr. Schicksal que proclami ben alt que la llibertat no és possible, i després apareix de sobte per confessar que no se'l respecta en tota la seva vàlua.

Intervenció final de les tres dames de la frontera

Les tres dames de la frontera declaren que, sense Déu o amb Déu, s'ha de concedir a l'home un fil de llum.¹⁵ Per això Lea i Ram mereixen «el seu moment d'amor en la nit interminable». Un cor invisible canta la paraula «abboeh».¹⁶

¹ El *&calmo e misterioso* inicial, a mode d'introducció, s'obre amb un solo de flauta –símbol de puresa– en *&pianissimo* que a poc a poc s'anima i condueix a un esclat orquestral, la descàrrega del qual es correspon amb el xoc traumàtic de la violació de Lea. El motiu de Lea, recurrent al llarg de la partitura, es basa en el salt intervàlic de dues notes (Mi-La).

² La paraula «abboeh» i el motiu musical corresponent actuen com un mantra, un eco permanent per a una història circular.

³ Milleocchi i Millebocche tenen un estil de cant propi: *&coloratura* amb passatges en semicorxeres ([Millebocche, soprano] i un cant més lineal (Milleocchi, baix profund). Ambdós personatges, a més, estan puntuats instrumentalment pel corn anglès i el contrafagot. Les seves alçades referencials (Mib-Sib) els ubiquen als antípodes de Lea.

⁴ L'escena inclou l'ària de Lea «Quella fanciulla anelante», amb un llenguatge quasi modal, transparent, senzill i diatònic, i amb l'omnipresència de la flauta, que subratlla la fragilitat i transparència del personatge. També es repeteix el motiu intervàlic Mi-La que caracteritza Lea.

⁵ Cada dama té la seva pròpia *&arietta*. El seu cant, parsimoniós i empàtic, contrasta amb el nerviosisme que caracteritza Milleocchi i Millebocche.

⁶ El cant de Ram (baríton) es sustenta sobre un teixit orquestral escorat cap a la corda mitjana-greu (violes-violoncels), per subratllar la noblesa del personatge. Al llarg de la trobada entre Lea i Ram s'endevina un tractament harmònic diferent per a cadascun.

⁷ El llenguatge d'aquesta segona part, sobretot a partir de l'aparició del Dr. Schicksal, esdevé paròdic i satíric, pròxim a allò grotesc, juganer i més incisiu.

⁸ El cant de Schicksal es presenta amb un ritme molt marcat. De vegades es demana al solista (contratenor) la resolució de passatges de la partitura en *&sprechstimme* (recitat-cantat).

⁹ L'escena incorpora elements paròdics que remetien a la tradició operística, fet que es reflecteix en el tractament vocal de les intervencions successives dels tres tenors: Michele entona un madrigal, de tall cambrístic, mentre que Lorenzo aborda una cavatina amb més aparença orquestral. Finalment, Augusto canta una *&arietta* molt més expressiva, amb gran orquestra, i d'aires quasi veristes.

¹⁰ Novament el grotesc i el paròdic es donen cita en aquest passatge, amb el qual culmina el caràcter general d'*&scherzo* d'aquesta segona part.

¹¹ Tota aquesta tercera i darrera part funciona com un gran *&adagio*, que culminarà amb el reconeixement dels dos personatges protagonistes, Lea i Ram, fins a assolir dimensions utòpiques i catàrtiques.

¹² Es tracta d'un duet musicalment molt intens, estàtic i amb una atmosfera misteriosa i intimista. La irrupció abrupta de Milleocchi i Millebocche ve marcada per un canvi sobtat d'acoloriment orquestral i paleta harmònica.

¹³ L'escena es resol mitjançant un interludi orquestral, a mode d'anticlímax, a la vista de les indicacions *¬turmo amoroso* i *&poco lento e un poco rubato* de la partitura.

¹⁴ El cor aporta un rerefons de crítica social, amb un desenvolupament musical que busca l'expressió de les tensions del nostre temps. El passatge coral, de tall polifònic, aconsegueix poderosos punts climàtics, que inclouen les fortes imprecacions al doctor Schicksal.

¹⁵ L'última intervenció de les tres dames de la frontera &(andantino)\$ presenta una expressió recollida i per moments implorant, a mode d'himne.

¹⁶ Novament –i per última vegada– la paraula «abboeh» es repeteix com a l'inici de l'òpera, com un mantra xiuxiuejant, com una pregunta oberta que quedarà sense resposta, i dona pas a un passatge orquestral que sintetitza el drama precedent. El retorn de la flauta recorda la centralitat de Lea, tot evocant el més íntim de la condició humana: instint, dolor, coneixement, amor i compassió.

BIOAGRAFIES

Josep Pons (director musical)

Considerat com un dels directors més rellevants de la seva generació, Josep Pons (Puig-reig, 1957) ha construït forts lligams amb orquestres com Gewandhaus de Leipzig, Staatskapelle de Dresden, Orchestre de Paris, City of Birmingham Symphony Orchestra, Royal Stockholm Philharmonic,

The Deutsche Kammerphilharmonie Bremen o BBC Symphony Orchestra, amb qui ha fet diverses aparicions als BBC Proms de Londres. Des del 2012 és el director musical del Gran Teatre del Liceu i és també director honorari de la Orquesta y Coro Nacionales de España. Ha estat director titular i artístic de la Orquesta Ciudad de Granada i va ser fundador de l'Orquesta de Cambra Teatre Lliure de Barcelona i de la Jove Orquesta

Nacional de Catalunya. Va ser director musical de les cerimònies olímpiques Barcelona 92. L'any 1999 va ser distingit amb el Premio Nacional de la Música que otorga el Ministerio de Cultura i és acadèmic

de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts. Ha enregistrat més d'una cinquantena de títols per a Harmonia Mundi i per a Deutsche Grammophon, havent obtingut els màxims guardons: Grammy, Cannes Classical Awards, Grand Prix de l'Académie Charles Cross, Diapason d'Or, Choc de la Musique. Va debutar al Gran Teatre del Liceu el 1993 i aquesta temporada hi dirigirà les produccions *Kàtia Kabànova* de Leoš Janáček, *L'enigma di Lea* de Benet Casablanca i *Rodelinda* de Händel.

Carme Portaceli (directora d'escena)

Llicenciada en història de l'art per la Universitat de Barcelona, des de l'any 2001 és professora de direcció i interpretació a l'Institut del Teatre de la Diputació de Barcelona. Des del 2014 és la vicepresidenta de l'Academia de las Artes Escénicas. El 2005 va assumir la direcció artística de la Factoria Escènica Internacional (FEI) i des del 2017 és la directora artística del Teatro Español de Madrid. La seva llarga i exitosa trajectòria està avalada per un gran nombre de premis, com diversos Premis Max de teatre, premis de la crítica, Premis ADE a la millor direcció, Premis de les Arts Escèniques de la Generalitat Valenciana o Premis Butaca, entre d'altres. Entre els seus treballs recents hi ha la direcció de la sarsuela *Policías y ladrones* (Tomás Marco) al Teatro de la Zarzuela de Madrid, *Frankenstein* (Mary Shelley) al Teatre Nacional de Catalunya, *Troianas*

(Eurípides) al Festival de Mèrida, *Galileu* (B. Brecht) al Teatre Capitol de Barcelona o *Només són dones* (Carmen Domingo) al Teatre Nacional de Catalunya.

Debuta al Gran Teatre del Liceu.

Ferran Carvajal (coreògraf)

Director, coreògraf i actor. Format en interpretació, dansa contemporània i altres tècniques de moviment a Barcelona, amplià la seva formació amb dramaturgs argentins, al Movement Research de Nova York i amb la companyia DV8 Physical Theater de Londres.

Va ser integrant de la companyia del Teatre Lliure entre els anys 2003 i 2007 com a actor i coreògraf, sota la direcció d'Àlex Rigola. La seva aposta multidisciplinària en la direcció de moviment escènic i coreografia li ha permès participar en més de cinquanta muntatges escènics, entre els quals set òperes, amb els directors Carme Portaceli, José Luis Gómez o Àlex Ollé (*La Fura dels Baus*). Ha realitzat una quinzena de projectes audiovisuals per a cinema i televisió, i ha estat guardonat amb el Premi APEI de la premsa per la seva interpretació a la sèrie de Televisió de Catalunya *El cor de la ciutat*.

La seva última creació com a director és *Not a moment too soon*, estrenada al Mercat de les Flors.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2006/07 amb *Der fliegende Holländer*, i hi ha tornat amb *Simon Boccanegra* (2008/09) i *Anna Bolena* (2010/11).

Paco Azorín (escenògraf)

Estudià escenografia i direcció d'escena a l'Institut del Teatre de Barcelona. Ha realitzat més de cent cinquanta escenografies per a òpera, teatre de text, dansa i musicals. La seva activitat professional a Espanya es desenvolupa majoritàriament al Centro Dramático Nacional i Teatro Español de Madrid, així com al Teatre Lliure, Teatre Nacional de Catalunya, Festival Grec i Gran Teatre del Liceu.

Com a escenògraf ha treballat amb els directors Lluís Pasqual, Carme Portaceli, Mario Gas, Francisco Negrín, Sergi Belbel o Víctor Ullate, entre d'altres.

En el terreny operístic ha dirigit *Don Giovanni* al Teatro Comunale de Sàsser i *Otello* al Festival Castell de Peralada, a més de les seves col·laboracions amb el Gran Teatre del Liceu, on debutà la temporada 2008/09 amb *Le nozze di Figaro*, i hi ha tornat amb el mateix títol (2011/12), i també amb *Il prigionero*, *Suor Angelica* i *Tosca* (2013/14), *La voix humaine* i *Una voce in off* (2014/15) i *Le nozze di Figaro* (2016/17).

Ignasi Camprodon (il·luminador)

S'inicià professionalment al món del teatre com a actor. Entre els anys 1984 i 1994 col·laborà amb la Companyia Josep Maria Flotats com a ajudant de direcció d'escena al Teatre Poliorama, i en quinze espectacles més dirigits pel mateix Josep Maria Flotats, i també amb Simone Benmussa, Maurizio Scaparro i Pierre Romans. Durant aquest període també treballà com a il·luminador amb Alain Poisson. El 1995 entrà a formar part de l'equip de direcció del Teatre Nacional de Catalunya com a coordinador artístic, tasca que desenvolupà fins al novembre del 2016. Com a il·luminador, entre d'altres, ha dissenyat els espectacles teatrals *Temps salvatge* de Josep Maria Miró, dirigida per Xavier Albertí; *Frankenstein* de Mary Shelley, dirigida per Carme Portaceli; *Islàndia* de Lluïsa Cunillé, dirigida per Xavier Albertí; *Ricard III* de William Shakespeare, dirigida per Xavier Albertí; *Jane Eyre* de Charlotte Brontë, amb direcció de Carme Portaceli, o *Purgatorio* d'Ariel Dorfman, amb direcció de Josep Maria Mestres.

Debuta al Gran Teatre del Liceu.

Miquel Àngel Raió (videocreador)

La seva activitat professional actualment està centrada en la videocreació per a teatre de text, òpera, dansa i circ. Ha treballat com a realitzador de publicitat, sobretot per a les productores Ovideo i Picnic. Ha dirigit diversos documentals, que s'han presentat al Festival de Màlaga i Memorigame de Reus.

Des de l'any 2009 dirigeix la companyia L'Aviador, de la qual és membre cofundador. També és autor de diversos textos teatrals, com *Els accidents del Petit Príncep* o *Cristalls irisats de plàstic xinès*.

A més, dedica una part del seu temps a la docència; imparteix classes de manera regular a l'escola de cinema Bande à Part de Barcelona, i ofereix tallers o formacions a Barcelona, Mallorca, Costa Rica i Colòmbia.

Debuta al Gran Teatre del Liceu.

Conxita Garcia (direcció del Cor)

Conxita Garcia és la directora del Cor del Gran Teatre del Liceu, càrrec que la projecta com una de les figures més rellevants de la direcció coral de la seva generació. Nascuda a Barcelona, es graduà en direcció d'orquestra, direcció de cor i cant. Va ser directora-fundadora del Cor Jove de l'Orfeó Català i sotsdirectora de l'Orfeó Català. També ha estat directora del Cor dels Amics de l'Òpera de Girona i presidenta de la Federació de Corals Joves de Catalunya, amb qui va ser guardonada amb el Premi Nacional de Cultura de la Generalitat de Catalunya (1994).

Paral·lelament a l'activitat com a directora del cor del GTL i com a directora invitada d'altres agrupacions corals, desenvolupa també una important labor pedagògica en cursos internacionals de direcció coral. Ha realitzat nombrosos concerts per les millors sales d'arreu d'Europa i nombrosos enregistraments per a CD, DVD, ràdio i televisió. Debutà al Gran Teatre del Liceu com a mestra assistent del cor i ha col·laborat en la direcció musical de diferents produccions operístiques. Continuadora del l'estil de cant iniciat per Romano Gandolfi i seguit per José Luis Basso, de qui Conxita Garcia en fou directora assistent, va ser nomenada directora titular del Cor del Gran Teatre del Liceu l'any 2015.

Benet Casablanca (compositor)

Format musicalment a Barcelona i Viena, també està llicenciat en filosofia i es doctor en musicologia per la UAB. Les seves obres són interpretades a tot Europa, als Estats Units, el Canadà, el Japó i Llatinoamèrica, per la London Philharmonic, Deutsche Radio Philharmonie, BBC Symphony Orchestra, ONE, OBC, London Sinfonietta, Seattle Chamber Players, NHK Orchestra de Tòquio, o els quartets Casals i Arditti, entre d'altres; dirigides per Vladimir Jurowski, Oliver Knussen, Josep Pons o Vasily Petrenko. Primer compositor en residència de l'Auditori de Barcelona (2013-2015), ha rebut, entre d'altres, els premis Ciutat de Barcelona (1992), Nacional de la Generalitat de Catalunya (2007) i Nacional de Música del Ministerio de Cultura (2013). És autor del llibre *El humor en la música* (Galaxia Gutenberg, 2014) i el 2017 li fou dedicat el volum *Arquitecturas de la emoción. La música de Benet Casablanca*, coincidint amb el seu seixantè aniversari.

Rafael Argullol (autor del text)

Escriptor i filòsof barceloní. És autor de trenta-cinc llibres de poesia, narrativa i assaig. El 1993 va guanyar el Premi Nadal amb la novel·la *La razón del mal*, el 2002 el Premio Casa de América amb *Una educación sensorial*, el 2010 la seva obra *Visión desde el fondo del mar* va guanyar el Premi Ciutat de Barcelona i el Premio Cálamo al millor llibre de l'any. La seva darrera publicació és *Poema* (2017). En el terreny del teatre de text i de l'òpera ha col·laborat amb La Fura dels Baus en una versió de *Die Zauberflöte* (W. A. Mozart) al vaixell teatral *Naumon*. El text de l'òpera *L'enigma di Lea*, concebut com un conte mític, es publica coincidint amb l'estrena mundial de l'obra al Gran Teatre del Liceu.

Allison Cook (Lea)

Mezzosoprano. Especialista en el repertori de l'òpera contemporània, ha demostrat la seva validesa en aquest registre protagonitzant rols com Marie de *Wozzeck* d'Alban Berg, duquessa d'Argyll de *Powder her face* de Thomas Adès, Judith d'*El castell de Barbablava* de Béla Bartók, la dona d'*Erwartung* d'Arnold Schönberg i Émilie du Châtelet d'*Émile* de Kaija Saariaho. Aquesta temporada té previst debutar en el rol de Salome de Richard Strauss en una nova producció d'Adena Jacobs per a l'English National Opera de Londres, dirigida per Martyn Babbins. A més, serà novament la marquesa de Merteuil de *Quartett* de Luca Francesconi al Teatro alla Scala de Milà i a l'Opernhaus Dortmund, Judith al Teatro Nacional de São Carlos de Lisboa i en gira amb l'Scottish Opera, i així mateix l'esposa de *Greek* de Mark-Anthony Turnage a la Brooklyn Academy of Arts.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2016/17 amb *Quartett*.

José Antonio López (Ram)

Baríton. Amb una activitat diversificada en els camps del recital, el concert i l'òpera, recentment ha cantat en auditoris tan rellevants com el Musikverein de Viena o la Berliner Philharmonie, amb les simfòniques de Cincinnati o de la BBC, a més de la del Festival de Budapest. L'han dirigit els mestres Ivor Bolton, Iván Fischer, Pablo Heras-Casado, Nicola Luisotti, Lorin Maazel, Andrea Marcon, Juanjo Mena, Gianandrea Noseda, Víctor Pablo Pérez, Maurizio Pollini, Josep Pons i Christophe Rousset. Entre els seus compromisos recents destaquen el rol protagonista d'*El público* (Mauricio Sotelo) al Teatro Real de Madrid, o els debuts com a Macbeth i Ford (*Falstaff*) a Sevilla i L'holandès (*Der fliegende Holländer*) a València. També ha cantat òperes de Händel, com *Radamisto* a Mèxic o *Rodelinda* a Madrid, en una producció del director Claus Guth.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2016/17 amb el *Rèquiem* de Mozart, i hi ha tornat amb *Un rèquiem alemany* de Brahms (2017/18).

Sara Blanch (primera dama de la frontera)

Soprano. Nascuda a Darmós (Ribera d'Ebre, Tarragona), ha estudiat amb Isabel Cañas, Elisenda Cabrero, Enedina Lloris, Francesca Roig i Carmen Bustamante, i actualment amb la soprano Mariella Devia.

Després de debutar amb la *Lisístrata* d'Albert Carbonell, va cantar *The little sweep* i *Die Zauberflöte* a Sabadell, *Il viaggio a Reims* a Pesaro i *Das Lied der Frauen vom Fluss* amb La Fura dels Baus. Des d'aleshores ha cantat *L'occasione fa il ladro* i *La serva padrona* a Barcelona, *L'italiana in Algeri*, *Il vespro siciliano* (P. J. von Lindpainter) i *Le Comte Ory* al Festival Rossini de

Wildbad, *Don Pasquale* a Castelló, *Don Giovanni* a Sabadell, *Die Zauberflöte* a Sevilla i Salern, *La viejecita* al Teatro de la Zarzuela de Madrid, *El gall d'or* al Teatro Real de Madrid i *L'elisir d'amore* a Oviedo, entre d'altres. El 2016 guanyà el quart premi del Concurs Internacional de Cant Francesc Viñas, a més d'obtenir els premis a la millor cantant espanyola i catalana, i el de millor intèrpret de sarsuela.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2016/17 amb *Thaïs*, i aquesta temporada hi ha tornat amb *L'italiana in Algeri*.

Anaïs Masllorens (segona dama de la frontera)

Mezzosoprano. Nascuda a Barcelona, es llicencià en art dramàtic musical a l'Institut del Teatre de Barcelona, i s'ha format en cant amb Ana Luisa Chova. En la seva trajectòria ha cantat a l'Auditorio Kursaal de Sant Sebastià, Teatre Principal de València, Teatros del Canal i Auditorio Nacional de Madrid, i al Palau de la Música de València, amb rols diversos: tercera verge nua (*Moses und Aron*), *mamma Lucia* (*Cavalleria rusticana*), Maddalena (*Rigoletto*), Dorabella (*Così fan tutte*), la bruixa (*Hänsel und Gretel*), Bradamante (*Alcina*) i Maria (*El rey que rabió*). L'han dirigida els mestres Jan Latham-Koenig, Javier Corcuera, Enrique García Asensio, Pablo Mielgo o Carles Santos, entre d'altres.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2008/09 amb *La Ventafocs* de Comediants per al Petit Liceu, i hi ha tornat amb el mateix títol les temporades 2010/11, 2011/12, 2012/13 i 2013/14. A més, també ha cantat *Così FUN tutte* (2012/13), una versió de Carol López del títol de Mozart.

Marta Infante (tercera dama de la frontera)

Mezzosoprano. Nascuda a Lleida, estudià cant a la Universitat d'Ostrava (República Txeca). La seva trajectòria musical ha estat centrada, sobretot, en el terreny simfònic, amb especial atenció a la música antiga, fet que l'ha portat a actuar als principals auditoris i festivals espanyols, però també a Amèrica del Sud, el Pròxim Orient i el Japó. Ha treballat amb Víctor Pablo Pérez, Aldo Ceccato, Leon Botstein, Edmon Colomer, Carlos Kalmar, Kees Bakels, Ottavio Dantone, Paul Goodwin, Enrico Onoffri i Vaclav Luks, entre altres directors. Mestres que l'han dirigit amb orquestres com ara la Nacional d'Espanya, Orquestra Simfònica de Barcelona i Nacional de Catalunya (OBC), la d'RTVE, de la Comunidad de Madrid, Sinfónica de Madrid, Nacional de El Salvador, a més de les formacions La Caravaggia, Orquesta Barroca de Sevilla, La Capilla Real de Madrid, Capella de Ministrers, Collegium 1704 (Txèquia) i Anthonello (Japó).

Debuta al Gran Teatre del Liceu.

Sonia de Munck (Millebocche)

Soprano. Estudià a l'Escuela Superior de Canto de Madrid, on va rebre el Premi Fi de Carrera Lola Rodríguez Aragón. És una cantant habitual dels escenaris lírics espanyols: Teatro de la Zarzuela, Teatros del Canal i Auditorio Nacional de Madrid, Teatro Campoamor d'Oviedo, Teatro Baluarte i Gayarre de Pamplona, Teatro Arriaga de Bilbao i Teatro Calderón de Valladolid, entre d'altres. L'han dirigit els mestres Alan Curtis, Andreas Sperring, Jesús López Cobos, Pablo Heras-Casado, José Ramón Encinar, José Miguel Pérez-Sierra i Antonino Fogliani; i els directors d'escena Lluís Pasqual, Gustavo Tambascio, Emilio Sagi, Luis Olmos, Ignacio García i Tomás Muñoz. Recentment ha cantat *La malquerida* als Teatros del Canal i Oviedo i *Der Kaiser von Atlantis* al Teatro Real de Madrid, on properament participarà a *The telephone, or L'amour à trois*.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2009/10 amb *Doña Francisquita* i hi ha tornat amb *Werther* (2016/17).

Felipe Bou (Milleocchi)

Baix. Llicenciat en dret l'any 1990, seguí la seva formació com a cantant amb Antonio Blancas i Alfredo Kraus. Entre els seus compromisos recents hi ha *Wurm (Luisa Miller)* al Teatro di San Carlo de Nàpols, *Colline (La bohème)* al Teatro São Pedro de São Paulo, *Sparafucile (Rigoletto)* al Teatro Campoamor d'Oviedo, *Banco (Macbeth)* a Vigo, *Timur (Turandot)* a Màlaga, *Filippo II (Don Carlo)* a Sabadell i *Esteban (Fuenteovejuna)* a Oviedo.

També ha cantat al Théâtre du Capitole de Tolosa de Llenguadoc, Teatro dell'Opera de Roma, Deutsche Oper am Rhein de Düsseldorf, Teatro Regio de Parma, Concertgebouw d'Amsterdam, Teatro Massimo de Palerm, Wiener Staatsoper, Teatro Nacional de Santiago de Xile o Maggio Musicale Fiorentino, entre d'altres.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 1998/99 amb *Alcina* i hi ha tornat amb *D. Q. Don Quijote en Barcelona* (2000/01), *Don Giovanni* (2002/03) i *La bohème* (2011/12) i *Madama Butterfly* (2018/19).

Xavier Sabata (Dr. Schicksal)

Contratenor. Nascut a Avià (Berguedà), va estudiar cant a l'Escola Superior de Música de Catalunya (ESMUC) i posteriorment va fer perfeccionament a la Musikhochschule de Karlsruhe. A més, està graduat en interpretació teatral per l'Institut del Teatre de Barcelona.

Entre els seus compromisos aquesta temporada hi ha Bertarido (*Rodelinda*) en la producció de Claus Guth a l'Opéra de Lió i a Santiago de Xile; Ottone (*L'incoronazione di Poppea*), dirigit per Diego Fasolis a l'Staatsoper Unter den Linden de Berlín; Endimione (*La Calisto*) al Teatro Real de Madrid, dirigit escènicament per David Alden i musicalment per Ivor Bolton, i Ottone (*Agrippina*) a Turku (Finlàndia) amb direcció de Maxim Emelyanychev. La temporada passada va protagonitzar *Rodelinda* a Madrid, *Rinaldo* a Basilea i al Théâtre des Champs Élysées de París, i cantà al Festival de Peralada i al cicle de lied del Teatro de la Zarzuela de Madrid.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2008/09 amb *L'incoronazione di Poppea*.

David Alegret (Michele)

Tenor. Nascut a Barcelona, cursà estudis de medicina abans de dedicar-se a la música. Estudià a la Musik Akademie de Basilea amb el baríton Kurt Widmer.

Especialista en el repertori rossinià i mozartià, ha cantat *La Cenerentola*, *Il turco in Italia*, *Il barbiere di Siviglia*, *L'italiana in Algeri*, *Semiramide*, *Il signor Bruschino* o *Don Giovanni*; amb actuacions per tot el continent: Viena, Hèlsinki, Roma, Trieste, Brussel·les, Zuric, Hamburg, Klagenfurt, Lisboa, Torí, París, Metz, Toló, Luxemburg, Munic, Madrid, Barcelona, Montpeller i als Festivals de Garsington, Pesaro i Pergolesi-Spontini de Jesi. En oratori, el seu repertori inclou obres de Monteverdi, Bach, Händel, Mozart, Haydn o Honegger, entre altres compositors.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2002/03 amb *Il viaggio a Reims* i hi ha tornat amb *Turandot* (2004/05), *Fidelio* (2008/09), *Pagliacci* (2010/11), *Il burbero di buon cuore* (2011/12), *Il turco in Italia* (2012/13), *L'Atlàntida* (2013/14), *Così fan tutte* (2014/15), l'oratori de Pau Casals? *El pessebre* (2015/16), *Rèquiem* de Mozart (2016/17) i *Roméo et Juliette* (2017/18).

Antonio Lozano (Lorenzo)

Tenor. Nascut a Múrcia, es formà al Conservatori Superior de Música de València amb Consol Rico i Ana Luisa Chova. El seu repertori actual inclou rols com Don Ottavio (*Don Giovanni*), Belmonte (*Die Entführung aus dem Serail*), Tamino (*Die Zauberflöte*), Ferrando (*Così fan tutte*), Aufidio (*Lucio Silla*), Lindoro (*L'italiana in Algeri*), Elvino (*La sonnambula*), Sostrate (*Il prigioner superbo*), El jove comte (*Die Soldaten*), Don Gaspar (*La favorita*), Amintas (*L'Olimpiade*), Claudio (*La Salustia*) i Acis (*Acis and Galatea*), entre d'altres.

Ha actuat al Teatro alla Scala de Milà, Teatro Real de Madrid, Teatro Campoamor d'Oviedo, Opera Philadelphia, Teatro La Fenice de Venècia, Teatro dell'Opera de Roma, Teatro di San Carlo de Nàpols, Nationale Opera i Concertgebouw d'Amsterdam o Palau de les Arts de València.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2008/09 amb *La cabeza del Bautista*, i hi ha tornat amb *Parsifal* (2010/11), *Lucio Silla* (2012/13) i *Kàtia Kabànova* (2018/19).

Juan Noval-Moro (Augusto)

Tenor. Estudià cant al Conservatorio Superior de Música Eduardo Martínez Torner d'Oviedo i musicologia a la Universitat de la mateixa ciutat; posteriorment seguí formant-se amb Renata Scotto a l'Opera Studio de l'Accademia di Santa Cecilia de Roma, tot completant la formació amb Teresa Berganza, Jaume Aragall, Raïna Kabàivanska, Chris Merritt, Raúl Giménez i Daniel Muñoz. Especialitzat en repertori contemporani, ha participat en les estrenes d'òperes de *Król Lear* de Paweł Mykietyn interpretant el paper protagonista al festival Sacrum Profanum de Cracòvia, *The perfect american* de Philip Glass al Teatro Real de Madrid, *La muntanya màgica* de Paweł Mykietyn als festivals de Malta, Varsòvia, Katowice i Cracòvia; la sarsuela *Maharajá* de Guillermo Martínez al Teatro Campoamor d'Oviedo, *Guru* de Laurent Petitgirard a Szczecin (Polònia) i *Antífrida* d'Ángel del Castillo a Madrid.

Debuta al Gran Teatre del Liceu.